

PROFESOR WITOLD STEFAŃSKI I POLSKIE TOWARZYSTWO PARAZYTOLOGICZNE *

ZBIGNIEW PAWŁOWSKI

Prezes Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego

Polskie Towarzystwo Parazytologiczne jest niewątpliwie jednym z trwałych owoców działalności naukowej i społecznej Profesora Witolda Stefańskiego. Przyczynił się On w niemałej mierze do jego założenia, pod Jego też bezpośrednią opieką i patronatem Towarzystwo rozwijało się, uzyskując zasłużone miano jednego z bardziej aktywnych towarzystw naukowych w Polsce i stając się wzorem parazytologicznej organizacji naukowej dla innych krajów.

Już w okresie międzywojennym Profesor Witold Stefański jako zoolog, posiadający rozległą znajomość zagadnień ekologii zwierząt paszytniczych, jako twórca szkoły parazytologii weterynaryjnej, był głęboko przekonany o poważnym chorobotwórczym znaczeniu pasożytów i ich znacznej szkodliwości gospodarczej. Jako wykładowca parazytologii na Wydziale Lekarskim i Farmaceutycznym U. W., dostrzegający niedostatek zainteresowania problemami parazytologii ze strony medyków, dążył do rozwoju parazytologii jako samodzielnej dyscypliny naukowej. W pojęciu Profesora Stefańskiego dyscyplina ta miała skupiać zarówno protozoologów, helmintologów jak i arachno-entomologów, jednoczyć biologów, lekarzy weterynaryjnych i medycznych, zajmujących się pasożytami ludzi i zwierząt. Tak szerokiej w zakresie, a zarazem jednoczącej w formie idei — organizacji działania naukowego i społecznego, propagowanej przez Profesora Stefańskiego i realizowanej konsekwentnie przez władze Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego zawdzięcza ono udany start i pomyślny rozwój.

Wiele było przyczyn, które sprawiły, że Polskie Towarzystwo Parazytologiczne zostało powołane dopiero po drugiej wojnie światowej. Jedną z ważniejszych, która jednocześnie przyspieszyła jego utworze-

* Referat wygłoszony na Uroczystej Akademii poświęconej pamięci Profesora doktora Witolda Stefańskiego, która odbyła się w dniu 5 czerwca 1974 r. w Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

nie, była niepomysłna sytuacja epidemiologiczna i epizootologiczna w zakresie chorób inwazyjnych w kraju zniszczonym przez wojnę; wymagała ona zjednoczenia wysiłków badawczych, ukierunkowania ich odpowiednio do aktualnych potrzeb oraz możliwie pełnego wykorzystania osiągnięć naukowych w praktycznym zwalczaniu chorób inwazyjnych. Z drugiej strony, dopiero wówczas można było zorganizować wprawdzie skąpa w liczbie lecz nader aktywną grupę osób, doceniających potrzebę rozwoju wiedzy parazytologicznej w jej jak najbardziej szerokim ujęciu. W grupie tej niemalą część stanowili uczniowie Profesora Witolda Stefańskiego, którzy przejęli od Profesora zarówno zamiłowanie do tej gałęzi wiedzy, jak i głębokie przekonanie o potrzebie skoordynowanego działania na rzecz rozwoju parazytologii polskiej. Z biegiem lat, spośród 36 członków założycieli Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego z roku 1948 pozostało 17 osób, trwale i bezpośrednio związanych z Towarzystwem. W tej grupie był Profesor Witold Stefański i większość jego uczniów.

W latach 1948-1952 Polskie Towarzystwo Parazytologiczne było jedyną w kraju organizacją, jednoczącą parazytologów pracujących w wielu odrębnych zakładach naukowych, podległych trzem różnym resortom. Początki działalności Towarzystwa były trudne, a jego akcje skierowane przeciwko pastwiskowym chorobom inwazyjnym zwierząt użytkowych i przeciwko pasożytom jelitowym człowieka miały charakter bardziej propagandowy niż naukowy. Dopiero po utworzeniu w roku 1952 Komitetu Parazytologicznego Polskiej Akademii Nauk i w miarę rozwoju parazytologicznych placówek naukowych można było oprzeć działalność Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego o odpowiednią bazę badawczą, wytyczyć bardziej realne kierunki działania oraz uzyskać poparcie merytoryczne i środki materialne, niezbędne dla jego rozwoju.

Profesor Witold Stefański, piastując wysokie godności w Polskiej Akademii Nauk i stanowiska o charakterze nadrzędnym, nie mógł być wybierany do władz Towarzystwa. Jednakże uczestniczył w niemal każdym posiedzeniu Zarządu Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego i brał czynny udział we wszystkich jego zjazdach i ważniejszych konferencjach naukowych. Korzystając z rad i sugestii Profesora Stefańskiego władze Towarzystwa dbały o utrzymywanie jedności parazytologii jako gałęzi wiedzy, o rozwój współpracy pomiędzy parazytologami, o wciąganie badaczy innych dyscyplin do prac o tematyce parazytologicznej, o ścisłe powiązanie nauki z potrzebami praktyki, a także o koncentrację wysiłku badawczego i organizacyjnego w wybranych, pierwszoplanowych kierunkach (włośnica, choroba motylicza przeżuwaczy, rzęsistkowica). Wspominając w tym miejscu sukcesy naukowe i organizacyjne Międzynarodowej Komisji Włośnicowej, która powstała w 1958 r. jako

agenda Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, nie sposób nie podkreślić, że Profesor Witold Stefański był jej pierwszym prezesem.

W latach 1958-1959, skoro tylko Polskie Towarzystwo Parazytologiczne okrzepło jako organizacja parazytologów na skalę krajową, z inicjatywy Profesora Witolda Stefańskiego władze Towarzystwa zaproponowały innym krajom utworzenie wspólnej międzynarodowej federacji istniejących podobnych towarzystw parazytologicznych. Wynikiem tej akcji było powołanie Światowej Federacji Parazytologicznej, której pierwsze władze ukonstytuowały się w roku 1960 w Warszawie. Losy tej międzynarodowej organizacji, zrzeszającej dziś ponad 30 towarzystw i specjalistycznych komisji parazytologicznych, potoczyły się drogami, które nie zawsze były zgodne z sugestiami naszego Towarzystwa. Federacja nie stworzyła oczekiwanej płaszczyzny dla bliższej współpracy parazytologów europejskich. Sytuacja ta sprawiła, że w roku 1966 w Jąbłonie pod Warszawą powołano Europejską Federację Parazytologiczną z Profesorem Witoldem Stefańskim jako przewodniczącym Zarządu. Na konferencji naukowej Federacji w roku 1972 w Rennes we Francji wybrano Profesora Stefańskiego honorowym przewodniczącym tej organizacji, dając tym samym wyraz uznania Jego osobistych zasług w dziele zjednoczenia parazytologów europejskich. Tak więc zarówno Światowa jak i Europejska Federacja Parazytologiczna powstały z inicjatywy Profesora Stefańskiego, zaś Polskie Towarzystwo Parazytologiczne uzyskało dzięki Niemu wysoką pozycję w międzynarodowych organizacjach parazytologicznych. Jego zasługi dla Towarzystwa sprawiły też, że został powołany na honorowego członka naszej organizacji.

Wielkość osobowości Profesora Witolda Stefańskiego przejawiała się w tym również, że umiał kierować sprawami tak dużego formatu jak krajowy i międzynarodowy ruch parazytologiczny, a jednocześnie zawsze gotów był pomóc w drobnych osobistych sprawach członkom Towarzystwa, którzy u niego wielokrotnie szukali rady i oparcia w działalności naukowej. We wspomnieniach i pamięci członków Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego pozostanie Profesor Witold Stefański nie tylko jako inicjator i patron Towarzystwa, ale również jako życzliwy wszystkim parazytologom polskim doradca i opiekun.

Adres autora:

60-355 Poznań, Przybyszewskiego 49